

6 Dzūkų gatvė

54.664023, 25.283945

Iki Antrojo pasaulinio karo dabartinuose Naujininkuose egzistavo ir Škaplierinės pavadinimas, jis taikytas buvusios Škaplierinės (*Шкаплерная, Szkaplerna*) gatvės teritorijai, tokiu pačiu vadintas ir neišlikęs viadukas, virš geležinkelio jungęs dab. Švitrigailos bei Dariaus ir Girėno gatves. Tiesa, nuo ko kilo toks pavadinimas, neaišku. Škaplieriumi vadinamas katalikų religinis reikmuo,

du juostele sujungti audeklo gabalėliai. Šis simbolis reikšmingiausias karmelitų tradicijoje. Svarbu paminėti, kad karmelitės ir karmelitai buvo įsikūrę netoli, Aušros Vartų ir Arklių gatvės apylinkėse, todėl gal ir Naujininkuose jie turėjo žemių? Kol kas klausimas lieka neatsakytas, kaip ir kitas, kodėl 1940 m. gatvei suteiktas Dzūkų pavadinimas.

7 Taksi parkas

Pelesos g. 1
54.665134, 25.274177

Nors ankstyviausiame sovietmečio generaliniame plane šioje vietoje numatyta įrengti parką su fontanais ir augalais, istorija lėmė, kad čia išdygo aštuonių aukštų parkas, skirtas... taksi. Nebeišsitekęs senuosiuose garažuose Naugarduko gatvėje, 1974 m. visas valstybinis Vilniaus taksi ūkis buvo perkeltas į Naujininkus. Kaip ir kitos tos epochos įmonės ir gamyklos, taksi parkas turėjo savo poilsio bazes, penkmečio planus, sporto komandas. Pastate „gyveno“ apie 800 taksi automobilių, dirbo panašiai tiek vairuotojų, veikė dispečerinė, remonto dirbtuvės, plovykla ir kiti tokiai įstaigai būtinai atributai. Ypač garsus buvo taksi parko serpantinas, net panaudotas įžanginei garsaus sovietinio filmo

vaikams „Elektroniko nuotykių“ įžangoje. Taksi parko sunkmetis prasidėjo 1987 m., kai daliai vairuotojų buvo leista verstis privačia praktika, o stipriausią smūgį sudavė staigiai planinę ekonomiką pakeitusi rinka Lietuvos nepriklausomybės pradžioje. Vėliau daugybę metų dominavęs pastatas pradėjo nykti ir net laikytas Vilniaus antireklama bet kuriam turistui, vykstančiam iš oro uosto į centrą, tačiau prieš porą metų atsiradus naujiems savininkams objektas atgijo – renovuota jo išorė, o viduje įsteigti elektriniai kartiniai, sporto klubas, netrukus duris atvers senovinės technikos muziejus, biurų patalpos, kavinės ir kt.

8 Koplytstulpis

Dariaus ir Girėno g. 10
54.663471, 25.274793

Neįtikėtinai tarp daugiabučių atrodantis koplytstulpis byloja apie pro šią vietą kadaise nutįsųjį istorinį kelią. Išėję pro Rūdninkų vartus ir keliaudami Šv. Stepono gatve nukaktumėte būtent iki šios vietos, o toliau – didikų nuo seno mėgta Rūdninkų giria. Istorinę giją nutraukė XIX a. viduryje atsiradęs geležinkelis, todėl koplytstulpis ir jo kalvos papėdėje esantis kelias su iš po asfaltu išnyrančiais senojo grindinio akmenimis atrodo tarsi pamestinukas XXI a. Koplytstulpyje buvęs šv. Jonas Nepomukas 1973 m. perkeltas į Lietuvos

Poetas Marius Burokas apie simpatiją Naujininkams:

„O pačios apylinkės labai įdomios – daug siaurų gatvelių su mediniais namais. Gerai ir tai, kad per 10 minučių pėsčiomis galima pasiekti Aušros vartus ir senamiestį, patinka namie girdėti, kaip naktį dunda pravažiuojantys traukiniai. Mėgstu traukinius.“

Koplytstulpis

dailės muziejaus fondus, o pats mūrinis statinys liko stovėti iki mūsų dienų. Vis dėlto įjungus vaizduotę galima mintyse nusipiešti sceną su į medžioklę pro Naujininkus keliaujančiais kunigaikščiais ir jų palyda.

9 Paparčio žiedas

54.662272, 25.273735

Vilniui tapus Europos kultūros sostine 2009 m., nebuvo pamiršti ir Naujininkai. Čia skulptorius Darius Bražiūnas pastatė kūrinį, kurį daugelis pavadina „Smuiko raktu“, tačiau tai – „Paparčio žiedas“! Sakoma, kad į Vilnių iš oro uosto atvykstančiam keliautojui šis simbolis palinki sėkmės mūsų sostinėje ir, atvirkščiai – išlydi iškeliaujančius. Siekiant prisiderinti prie pramoninio rajono įvaizdžio, skulptūrą nuspręsta kurti iš metalo.

10 Burbiškių miškas

54.658175, 25.258917

Kai tarpukariu Vilnius priklausė Lenkijai, šios valstybės valdžia nusprendė uoliai fortifikuoti miestą, ruošti jį galimam karui ir izoliacijai nuo Varšuvos. Per Vilnių nusidriekė nauji kariškiams skirti keliai, siaurasis geležinkelis, pastatytos kareivinės, bunkeriai, štabai, o miškuose, tarp jų ir Burbiškių, – amunicijos sandėliai. Sovietmečiu teritorija išlaikė karinę funkciją, būtent iš šio laikotarpio miške yra išlikę baltų plytų įvairios paskirties pastatų. Kirtę Tūkstantmečio gatvę keistos konstrukcijos tiltu po savo kojomis netruksite pastebėti išlikusius medinius geležinkelio pabėgius. Visa buvusi karinė teritorija miške sparčiai keičiasi, gynybiniai objektai užleidžia vietą daugiabučių namų statyboms, todėl verta čia nukakti jau šiandien. Tačiau, nepaisant visos žmogaus veiklos tada ir dabar, šis miškas labiausiai džiugina savo išraiškinga gamta. Tikėtina, kad išėję pasivaikščioti miško gilumoje dažniau sutiksite stirną ar voverę nei žmogų.

Paparčio žiedas

Buvę kariniai pastatai Burbiškių miške

Tradicinės šventės rajone:

- Kasmet rugsėjo mėnesį jau du dešimtmečius vyksta Naujininkų bendruomenės šventė.
- Kasmet gegužę vyksta Naujininkų šeimų sporto šventė.

Naujininkai

Domina kiti rajonai? Ieškokite apie juos išleistų lankstinių knygų ten pat, kur radote šį!

Projekto įgyvendino: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius
Maršrutą sudarė: „Gatvės gyvos“
Dizaino sprendimai: „FOLK“

Naujininkai

Kaip ir kiti prie stočių įsikūrę rajonai visame pasaulyje, Naujininkai daugybę metų nešiojo nešvaraus ir nesaugaus rajono etiketę. Vis dėlto reikia pripažinti, kad niūriausi laikai jau praeityje ir tik atkaklūs nuotykių ieškotojai čia košės gali prisivirti daugiau nei bet kurioje kitoje Vilniaus vietoje. Buvimas visai arti miesto širdies nei anuomet, nei dabar neleidžia Naujininkams išsprūsti iš sostinės kultūrinio gyvenimo orbitos. Beje, tai ir vienas seniausių, o kartu ir istoriškai įdomiausių Vilniaus gyvenamųjų rajonų. Kertinė data norint suprasti Naujininkų istoriją – 1862 m. Tais metais oficialiai prasidėjo reguliarus eismas traukiniais pirmąja Lietuvoje Peterburgo–Varšuvos linija, kaip tik besidriekusi pro Vilnių. Iki geležinkelio stoties pastatymo mūsų

aptariama vietovė buvo beveik negyvenama, o jai atsiradus – išsyk ėmė kilti fabrikų kaminais ir darbininkų namai. Šviežiai užstatoma apylinkė pradėta vadinti „Kaminiais“ (*Комины, Kominy*) ir „Naujuoju Pasauliu“ (*Новый Светъ, Nowy Świat*), o transformavus pastarąjį pavadinimą radosi mums pažįstami Naujininkai. Per pusantro amžiaus egzistavimo istoriją šis rajonas visada buvo žinomas veikiau kaip geležinkelio ir fabrikų darbininkų gyvenvietė nei turtingųjų miestiečių susitelkimo vieta. Apie kadaise dominavusias profesijas primena net gatvių pavadinimai, patikslintys mėgstantiems alternatyvią romantiką, – Šaltkalvių, Konduktorių, Garvežių, Iešmininkų, Darbininkų... O maršrutas, kuriuo siūlome pakeliauti, parodys kur kas daugiau – liksite nustebinti.

-
- Ką Naujininkuose veikė Tyzenhauzai?
  - Kur pasislėpęs istorinį kelią menantis koplytstulpis?
  - Kurioje vietoje veikia vienintelis Lietuvoje stačiatikių moterų vienuolynas?

1 Tyzenhauzų akių ligoninė

Tyzenhauzų g. 18
54.668389, 25.291417

Tai ideali vieta norint suprasti konteksto galią. Jei prieš Jūsų akis stovinį pastatą įterptume kur nors Senamiestyje, vargu ar jį apskritai pastebėtumėte, tačiau jam pūpsant tarp gana utilitarių daugiabučių įspūdis kur kas didesnis. Neretai vilniečiai spėja, kad tai yra buvę dvaro rūmai, tačiau iš tiesų tai 1881–1884 m. pastatyta akių ligoninė. Savo laiku ji garsėjo moderniomis operacinės salėmis, į kurias patekdavo ypač daug natūralios šviesos – apeikite pastatą iš galinės pusės ir pastebėsite pusapvalę išsikišusią jo dalį. Bėgant laikui ligoninės funkcijos plėtėsi, tačiau iki pat 2015 m. ji veikė kaip medicinos įstaiga (paskutiniu etapu kaip slaugos

Gatvė, kurioje stovi šis kompleksas, neleis užmiršti įkūrėjos – tai dailininkė ir filantropė, grafiėnė Marija Tyzenhauzaitė-Pšezdziecka.

Tyzenhauzų akių ligoninė

2 Miesto sargybinė

Liepkalnio g. 24B
54.666422, 25.298426

Beveik identiškas pastatas stovi Naujamiestyje, J. Basanavičiaus ir Muitinės gatvių kampe. Ir ne veltui – jų paskirtis buvo tokia pati. Nuo XVI a. pradžios tris šimtus metų Vilnių supo viduramžiška miesto siena su devyneriais vartais (išliko tik Aušros), o XIX a. pirmoje pusėje carinė valdžia nusprendė ardyti sieną ir perstumti ribas toliau. Tokiu pagrindu atsirado keliolika naujų „miesto vartų“, oficialiai vadintų sargybinėmis. Pastatuose

su kolonomis buvo pora kambarių kariškiams, o šalia jo ant gatvės stovėjo gubernijos herbais puošti stulpai su užkardu. Norėjai patekti į miestą – turėjai pereiti patikrą. Tarnavusios daugiau nei pusę amžiaus, XIX a. viduryje sargybinės buvo uždarytos, o viena to priežasčių paprasta – kadangi šie objektai nebuvo sujungti ištisine siena, apsukresni keliautojai jų gana nesunkiai galėjo išvengti. Uždarius sargybines daugelis pastatų buvo nugriauti arba neatpažįstamai perstatyti, išliko tik du – čia ir J. Basanavičiaus gatvėje.

 ATSTUMAS:
apie **6 km** /
7,8 tūks. žingsnių /
reljefas – **sudėtingas**.

Sentikių cerkvė

3 Šv. Eufrosinijos cerkvė ir kapinės

Liepkalnio g. 19B
54.664489, 25.296309

Tai svarbiausios stačiatikių kapinės Vilniuje. Nors lietuvių istoriografijai daugelis net garsiausių čia atgulusių asmenų pavardžių menkai žinomos, jų aukštas pareigas išduoda įrašai „generolas“, „inžinierius“, „pirklys“ ir pan. Verta paminėti Vilniaus piešimo mokyklos įkūrėją ir ilgametį vadovą dailininką Ivaną Trutnevą, skulptorių Juozapą Horbacevičių, istoriką Pavelą Kukolniką. Amžinojo poilsio čia atgulė ir 1863–1864 m. sukilimo mąšintojai. Kapinių dominantę, Šv. Eufrosinijos Polockietės cerkvę, projektavo architektas Nikolajus Čaginas. Pasidairius nuo šios kalvelės netoliese matyti pusapvalę rausva koplyčia – joje palaidotas Tichonas Zaicevas, kapinėms įrengti skyręs 4 000 rublių. Pasakojama, kad, sovietmečiu statant paminklą Leninui Lukiškių aikštėje, jo postamentui buvo panaudotos kelios antkapinės plokštės, paimtos iš šių kapinių. Kapinės yra veikiančios ir 2007–2008 m. buvo praplėstos.

Antkapinis paminklas Šv. Eufrosinijos kapinėse

5 Stačiatikių moterų vienuolynas

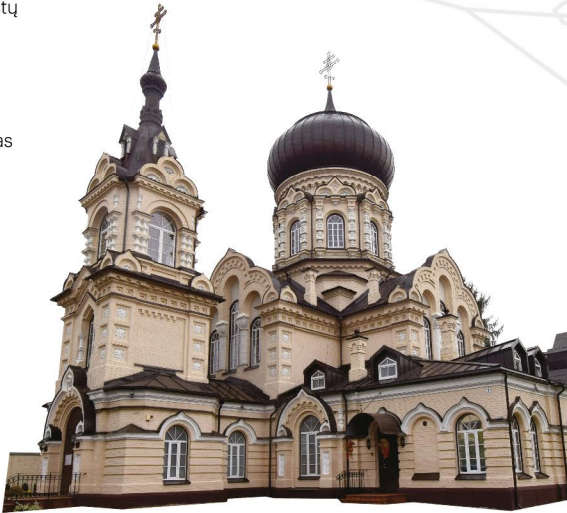
Lenkų g. 1
54.665754, 25.2871

Aukščiausiai iš visų trijų Naujininkų šventovių iškilęs Aleksandro Neviškio cerkvės kupolas. Jį pastatyta 1896–1898 m. pagal tuo metu madingą principą, kad tai turi būti ir šventykla, ir mokykla (mokyklai skirti vienaukščiai priestatai, veikė iki 1915 m.). 1937–1960 m. šiame komplekse veikė Marijos Magdaličės moterų stačiatikių vienuolynas, seserų pastangomis cerkvė buvo suremontuota po visa griauinančio 1944 m. liepos aviacinio antskrydžio. Išskėlus vienuolyną ir pastačius naujus pastatus šioje teritorijoje veikė nepilnamečių sunkiai auklėjamų mergaičių kolonija, apie dar neseną jos egzistavimą primena kairiau stovintis keturių aukštų pastatas su grotomis ant langų. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, cerkvė grąžinta tikintiesiems ir po remontų 2012 m. ji atvėrė duris visiems. Dar po kelerių metų čia grįžo vienuolės seserys – tai vienintelis veikiantis stačiatikių moterų vienuolynas Lietuvoje.

4 Sentikių cerkvė ir kapinės

Naujininkų g. 20
54.666565, 25.290875

Nors ir būdami tos pačios tautos atstovai, rusų krikščionys apie 1666 m. skilo į dvi atskiras konfesijas – stačiatikius, priėmusius patriarcho Nikono vykdytą reformą, ir sentikius, atsisakiusius naujovių ir besilaikiusius senųjų tradicijų. Nesutikę su pokyčiais sentikiai carinėje Rusijoje pradėti persekioti, todėl nemaža jų dalis surado prieglobstį Abiejų Tautų Respublikoje. Ir šiandien Rytų Lietuvoje, ypač Rokiškio ir Zarasų rajone, rasime ne vieną sentikių kaimą, kurio gyvenimo centre – nedidelė medinė cerkvė. Vilniaus sentikių bendruomenės centras yra Naujininkuose, čia yra ir vienintelė oficiali jų šventovė bei kapinės. Nors cerkvės pastatas (tada dar be bokštų) iškilo apie 1882 m., kelis dešimtmečius jis oficialiai vadintas prieglauda, nes carinė Vilniaus valdžia draudė sentikiams turėti šventyklą, ir tik po 1905 m. Rusijos revoliucijos režimas religijų atžvilgiu atlaisvėjo, oficialiai įregistruota ir sentikių cerkvė. Bene ryškiausių pėdsakų Lietuvoje palikusių sentikių giminės – Pimonovų – atstovai Leonidas ir Eugenija palaidoti šiose kapinėse.

Šv. Aleksandro Neviškio cerkvė